

СЕКЦІЯ 4.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВА ЄС ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВознавства

Баєва Вікторія Валеріївна

студентка 1-го курсу магістратури факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВО РАДИ ЄВРОПИ ЯК ПІДСИСТЕМА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Дослідженню право Ради Європи як підсистеми міжнародно-правової системи. Проаналізовано погляд різних вчених щодо розуміння правової природи, значення та впливу цієї міжнародної організації на світовий політичний процес та міжнародне право в цілому. За весь період свого існування праву Ради Європи так і не було приділено достатньої уваги з боку вчених, які досліджували розвиток міжнародного права.

Дослідженням питання правової природи цієї організації займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Фундаментальні дослідження даної проблеми належать таким вітчизняним вченим: Буткевич, Луць, Оборотов, Анцупова, Рабінович, Селезньов, Піляєв та інші. Займалися цим питанням і зарубіжні вчені, а саме: Я. Броунлі, А. Бойл, Г. Клебес та інші.

Їхні праці присвячені дослідженню багатьом аспектам права Ради Європи, зокрема і місцю, яке воно займає в міжнародно-правовій системі.

Дана міжнародна організація була заснована в 1949 році і зараз є найстарішою міжнародною, політичною організацією, до складу якої входять 47 держав-членів. Її створення стало першим довгостроковим європейським проектом.

Для того, щоб виявити правову природу та місце права Ради Європи в міжнародно-правовій системі доцільно в першу чергу співвіднести такі поняття як міжнародне право та європейське право, адже вони пов'язані між собою.

Такий вчений як М.М. Гнатковський зазначає, що термін європейське право не має одноманітного визначення [1, с. 25]. У певній мірі це твердження є правильним, адже це поняття вчені

живають в багатьох значеннях. Одні вважають, що «європейське право» – це сукупність національних правових систем європейських держав, інші використовуються його для позначення тієї частини міжнародно-правових норм, за допомогою яких регулюються відносини між європейськими державами в самих різних областях, також термін «європейське право» використовується для позначення сукупності правових норм, що регулюють взаємовідносини, що складаються в рамках європейських інтеграційних об'єднань [3, с. 101].

Особливістю європейського права, як вважають В.І. Муравйов і К.В. Смірнова, «є те, що його норми впливають на національні правопорядки країн Європи». Автори пояснюють: «Міжнародно-правові норми Ради Європи і норми права країн-учасниць цієї організації взаємозалежні. Законодавство держав формується з урахуванням обов'язкових та рекомендаційних актів Ради Європи. Взаємозв'язок національних правопорядків та правопорядку Ради Європи спостерігається також у процедурах захисту прав людини, які включаються спочатку в національні правові системи та продовжуються в рамках Європейського суду з прав людини» [1, с. 26].

Європейське право має свою особливу природу, воно включає в себе норми міжнародного права і норми права європейських організацій та об'єднань. Основу європейського права складають спільні цінності: верховенство права, повага до прав людини, повага до людської гідності, демократії, рівності і т. д. Ці цінності є основними та спільними для всіх держав-членів у суспільстві, всіх міжнародних організацій, що діють у Європі, зокрема і Ради Європи [2, с. 92]. Тому на підставі всіх цих факторів, норми цих організацій можна вважати складовою частиною європейського права. Проте є і безліч інших думок з цього приводу.

Що стосується міжнародного права, то можна побачити, що його норми діють в Європі як на багатосторонньому, так і на двосторонньому рівні, але саме на рівні багатостороннього європейського співробітництва міжнародне право більше поступається європейському праву. Як зазначає Т.О. Анцупова «Європа виступає колискою міжнародного публічного права, адже саме в Європі розташовані головні органи та штаб-квартири міжнародних організацій та спеціалізованих установ ООН. Також тут була підписана значна кількість міжнародних документів, які відіграють значну роль для розвитку міжнародного публічного права» [1, с. 28]. Тому, можна зазначити, що як міжнародне так і європейське право здійснюють неабиякий вплив на правову природу права Ради Європи.

На мою думку, якщо порівнювати правову систему Ради Європи з правовою системою Європейського союзу, то вона, як я вже зазначала, є мало дослідженим явищем. Створена первинними державами-членами РЄ є юридичною особою, а за правовим статутом безсумнівно виступає міжурядовою регіональною організацією, але питання в тому,

яке місце право Ради Європи займає в міжнародно-правовій системі? Чи виступає воно самостійною правовою системою, чи це підсистема міжнародно-правової системи? Неоднозначними є і думки вчених з даного питання.

Такі зарубіжні вчені як Ф. Бенуа-Ромер і Г. Клебеса вважають, що, на відміну від права ЄС, право РЄ не є повноцінною правовою системою, тому що його не можна вважати незалежним від міжнародного права. Проте Л.А. Луць зазначає, що нормативна частина правової системи Ради Європи містить як систему права, так і форми об'єктивізації норм права, тому в цьому випадку можна говорити про самостійну правову систему [1, с. 33].

Взагалі поняття права система Ради Європи вживають і інші дослідники, наприклад, І.С. Піляев зазначає, що право Ради Європи є своєрідним та багатогранним явищем, тому що це і галузь міжнародного права, і наднаціональна система правових норм, і регіональне право, що поширюється на територію 47 європейських держав. Згідно з цим твердженням Піляев визначив право РЄ як правову систему, що складається з принципів і норм, котрі містяться в європейських конвенціях і регулюють відносини між державами-членами.

Також одним із важливих питань для визначення права Ради Європи як правової системи є судова та адміністративна практика. Проте, особливим є те, що в інституційному механізмі РЄ не створено єдиної системи судових органів. За весь час діяльності Організації було створено дві судові установи, а саме – Адміністративний трибунал і Європейський суд з прав людини, який функціонує як контрольний механізм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [4, с. 52]. Тобто вони не входять до складу інституційних органів РЄ, а лише діють при Організації.

З вище сказаного, можна зрозуміти, що право РЄ на теперішньому етапі за своєю правовою природою є унікальною правовою системою. Право Ради Європи – невід'ємна частина міжнародного права, що утворюється і функціонує на підставі основних принципів і норм міжнародного права. Правова природа, правовий статус і багаторічна практика РЄ це підтверджують. Однак, необхідно зазначити і те, що спеціальний правовий режим Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод є винятковою особливістю права Ради Європи. Адже саме завдяки Конвенції його виділяють в особливу підсистему міжнародно-правової системи.

Список використаних джерел

1. Анцупова Т. Процесуальне право Ради Європи: питання теорії і практики – Київ: Фенікс, 2013. – 384 с. – (Монографія).

2. Анцупова Т.О. Міжнародне і європейське право: співіснування та взаємодія в умовах європейської інтеграції // Український часопис міжнародного права. – 2007. – № 3. – С. 92–94.
3. Гнатівський М.М. Європейський правовий простір: концепція та сучасні проблеми : монографія / М.М. Гнатівський. – Київ: Промінь, 2005. – 224 с.
4. Мармазов В.Є. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції / В.Є. Мармазов. – К. : Юридична книга, 2000. – 467 с.

Ключові слова: право, право Ради Європи, підсистема, система, міжнародно-правова система.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чистякова Ю. В.

Баранюк Тетяна Олександрівна

студентка 5-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ЕВТАНАЗІЮ В ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ РАДИ ЄВРОПИ

Питання евтаназії – одне з найбільш гострих і невирішених медичних, соціальних, етичних та правових проблем сьогодення. Наявність різних, протилежних, взаємозаперечуючих поглядів на право людини на евтаназію спонукають вчених до надзвичайно гострих дискусій. Зокрема, дослідженнями проблеми евтаназії займалися такі науковці як Середя С., Цимбалюк В., Альохін Е., Анікінова Г. та ін.

Термін евтаназія був запропонований англійським вченим Фр. Беконом в праці «Про гідність та примноження наук» 1605 р. [1], в якій він зазначив, що в обов'язки лікаря входить не тільки поліпшувати здоров'я пацієнта, а також полегшувати страждання і муки, й навіть в тому випадку, коли вже немає абсолютної надії на порятунок і можна лише зробити саму смерть безболісною, більш легкою і спокійною. Наступного розвитку проблема евтаназії отримала в процесі становлення концепції інституту прав людини.

Зважаючи на актуальність проблеми застосування евтаназії, у жовтні 1983 року на 35-й Всесвітній медичній асамблеї було прийнято «Венеціанську декларацію щодо невиліковних хвороб», згідно з якою лікар за згодою пацієнта (а якщо пацієнт не в змозі висловити свою волю – за згодою його найближчих родичів) може утриматись від лікування невилікового хворого, хоча це й не звільняє лікаря від обов'язку надавати допомогу вмираючій людині з метою полегшення її страждань в кінцевій стадії хвороби [2].